

Kıbrıs Türkünün Milli Mücadelesi

Emine Somek

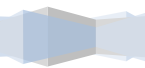
Lefkoşa, Ego Print, 2. Baskı 2015, 352 sayfa, ISBN: 948-605-5476-47-2

Fatma Çalık ORHUN*

Akdeniz'in üçüncü, Doğu Akdeniz'in ise en büyük adası olan Kıbrıs, mitolojide aşk ve güzellik tanrısı Afrodit'in doğduğu ada olarak bilinmektedir. Ancak ironik bir şekilde ada artık Kıbrıs Türkleri ile Kıbrıs Rumları arasındaki çatışmalarla anılmaktadır. Uzun zamandır Doğu Akdeniz ile ilgili tartışmaların merkezinde bulunan Kıbrıs Adası, kendisini çevreleyen bütün coğrafyanın kontrolü için stratejik bir öneme sahiptir.

Sahip olduğu jeopolitik ve jeostratejik konumun getirmiş olduğu önem Kıbrıs'ı tarihi boyunca çeşitli medeniyetlerin ev sahibi yapmıştır. Kıbrıs Adası, Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1570 yılında fethedilmesinden 19. Yüzyılın son çeyreğine kadar Türklerin egemenliğinde kalmıştır. Osmanlıların Ruslarla savaşta olduğu bir sırada İngilizlerin ittifak teklifini kabul etmek zorunda kalan Osmanlılar, adayı anlaşma ile İngilizlere devretmiştir. Adanın yönetiminin Türklerin elinden çıkmasından sonra

* Fatma Çalık Orhun, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, el-mektup: ftmcalik@gmail.com

adada güven ve huzur ortamı bozulmuş, 1900'lü yıllarında başından itibaren ada, Rumların adayı Yunanistan ile birleştirme çabalarının hedefi olmuştur. Rumların uluslararası platformlara da taşıdığı bu çabalar özellikle 1960'lı yıllardan itibaren kanlı çatışmalara dönüşmüş ve Türkiye'nin askeri müdahalesi ile (1974) bugünkü ikili devlet sistemine giden yol açılmıştır.

Yazar Emine Sömek 1943 Kıbrıs doğumlu olup, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Türk milletvekillerinden, Türk Mukavemet Teşkilatı kurucularından mücahit Dr. Selçuk Sömek'in eşidir. Emine Sömek hem İngiliz idaresin yönetimindeki Kıbrıs'a hem de Kıbrıs Türklerinin ısmarlama kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'ne tanık olmuştur. İsmarlama bir devlet olan Kıbrıs Cumhuriyeti dünya kamuoyunda büyük umutların yeşermesine neden olsa da, Rumların enosis hayali Cumhuriyet'in ilk günlerinden itibaren yüksek sesle dile getirilmeye devam etmiştir. Üç yıl gibi kısa bir süre yaşayan devlet 1963 yılında Türklerin devletten zorla atılmasıyla son bulmuştur. Bu tarihten sonra ise 1974 yılında Türkiye'nin garantörlük hakkından doğan müdahaleye kadar Kıbrıslı Türkler, Rumlar tarafından bilinçli bir şekilde katledilerek yok edilmeye çalışılmıştır. Bu on bir karanlık yıl Kıbrıs Türklerinin hafızalarına büyük bir korku ile kazınmıştır. Sömek ailesi Kıbrıs Türklerinin bu dönemine ışık tuttuğu anıları yakın tarihi için oldukça önemlidir.

Kitabın başında *İçindekiler* (VI-XI), Dr. İsmet-Dr. Doğan Birgül tarafından yazılan *Takdim* (15-19) yazısı ve yazar tarafından yazılan *Önsöz*(20-21) yer almaktadır.

“ Çocukluk Yıllarında Yaşadıklarımız” (s.23-92) başlığını taşıyan ilk bölümde yazar, 1940'lı yıllarda Kıbrıs'taki hayatı ve sosyal durumu anıları ışığında ele almaktadır. Bu bölümde kendi hayatlarından kesitler sunarken, Rum komşuları ve İngiliz yönetimin adadaki tutumunda da bahsetmektedir. Adada Türk ve Rumlar arasında yaşanan savaş döneminden önce Rumların Türklere ve İngilizlere karşı olan tutumu, enosis fikrinin sosyal hayat üzerindeki etkisi gözlemlere dayanarak anlatılmıştır.

“Gençlik Yıllarımızda Yaşadıklarımız ve Dr. Selçuk Sömek'le Evliliğim” (s.93-108) adlı ikinci bölüm yazarın lise dönemine denk gelmektedir ve artık Rumların Türklere karşı tutumu ve davranışlarının iyice keskinleştiği dönemdir. Yazar gençlik döneminin getirmiş olduğu heyecanı tatlı bir dille anlatırken bir yandan da Rumların bu dönemdeki faaliyetlerine ışık tutmuştur. Ayrıca bu bölümde yazarın eşi ve aynı zamanda Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk milletvekillerinden ve Türk Mukavemet Teşkilatının kurucularından olan Dr. Selçuk Sömek'in de biyografisinin olduğu bir bölüm mevcuttur.

“ Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi Yıllarında Yaşadıklarımız” (s.110-232) adlı üçüncü bölüm kitabın ana kısmını oluşturan bölümdür. Bu bölümde 1960 yılında kurulan ısmarla Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yalnızca üç yıl süren ömrünü yazarın eşi Dr. Selçuk Sömek'in hayatı merkezli anlatılmıştır. Cumhuriyetin ilk milletvekillerinden olan Dr. Selçuk Sömek bu dönemde tanıklık etmiş bir isimdir. Bu bölümde ayrıca Türk Mukavemet Teşkilatının kuruluşu ve yapısı ele alınmış ve ilginç bilgiler verilmiştir. Bu dönemde Rumların, Türklere karşı tedhiş hareketi giderek artmış ve adadaki Türkler oldukça zor günler geçirmişlerdir. Kıbrıs Türkleri bu dönemi kitabında ismi olan milli mücadele olarak ifade etmektedir. Bu bölümde ayrıca Türkiye'nin Kıbrıs politikasındaki değişim ve Türkiye'nin

Kıbrıslı Türklerle olan ilişkisi de anlatılmıştır. Bu bölümde ele alınan bir diğer önemli konu ise tarihin karanlık sayfalarına Kanlı Noel olarak geçen Kıbrıslı bir Türk ailenin acımasızca katledilmesi ve yine Rumlar tarafından şehit edilen pilot Cengiz Topel olayıdır. Bu bölüm başlığı altında Kıbrıs tarihinde unutulmaz isimler olan Dr. Fazıl Küçük, Rauf Raif Denktaş ve Rum Cumhurbaşkanı Makarios ile ilgili de bir çok ilginç bilgi ve anektot da yer almaktadır.

“Mutlu Barış Harekatı ve Kurtuluşumuz” (s.236-275) bu başlık altında on bir yıl süren ve Kıbrıs Türklerinin karanlık yılları olan atfedilen dönemin, 1974 yılında Türkiye’nin garantörlük hakkını kullanarak yapmış olduğu müdahale ve Rum tedhiş ve saldırılarından kurtulmaları anlatılmaktadır. Türkiye’nin müdahalesi “kurtuluşumuz” olarak ifade edilmektedir. Bu bölümde ayrıca dönemin Türkiye Başbakanı ve Kıbrıs hareketinin simge isimlerinden olan Bülent Ecevit’in Kıbrıs ziyareti de ele alınmıştır. Bu dönemde iki toplum arasında sürdürülen görüşmelere de değinilmiştir. Ayrıca Rauf Raif Denktaş’ın Kıbrıs’ın milli mücadelesinde yer alan Kıbrıslı kadınlarla olan ilişkisine de bir kadın gözünden bahsedilmiştir.

“KKTC’nin İlanı ve Cumhuriyet Günlerimiz” (s.276-288) başlıklı beşinci bölümde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin ilanındaki süreç yine anılar eşliğinde ele alınmıştır. Daha sonraki alt başlıklarda ise KKTC’nin uluslararası arenada karşılaştığı zorluklar anlatılmıştır. Bir önemli alt başlıkta yazarın eşi tarafından anlatılan Türkiye’nin KKTC’yi tanınmasını sağlamasında karşılaştığı zorluklar olmuştur. Bu dönemde bizzat aktif olarak görev almış biri tarafından yazılması dönemin bakış açısını irdelemek adına oldukça önemlidir.

“Kendi Bayrağının Altında Ölen Liderler” (s.289-305) bu başlık altında Kıbrıs Türklerinin simge ismi ve lideri olan Dr. Fazıl Küçük’ün vefatı ve bağımsız Kıbrıs Türk toprağına kavuşmasındaki sevinç anlatılmıştır. Bu bölümde anlatılan bir başka isimde yazarın eşi Dr. Selçuk Sömek’in vefatı olmuştur. Bu bölümde değinilen bir başka konu da yazarın ve eşinin birlikte çalıştığı ve yakınan tanıdıkları KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş’ın kitabın yazımındaki rolü olmuştur. Yaşadıkları mücadele dolu yılları, Kıbrıs Türk Halkının toplumdan cemaate, cemaatten devlete kavuştuğu o şanlı günlerin gelecek nesillere aktarılması konusundaki konuşmaları yer almaktadır.

“Kıbrıs Türkünün Milli Mücadelesi Kitabının Yansımaları” (s.306-325) bu bölümde yazar kitabın ilk basımından sonra almış olduğu olumlu mesaj ve anıları okuyucuyla paylaşmıştır.

Kitabın sonunda (s.326) *Özel Adlar ve Kavramlar Dizini* yer almaktadır.

Kıbrıs Türkleri 1963-1974 yılları arasını *Karanlık Yıl* olarak nitelendirmektedir. Bu on bir yıl boyunca adanın kuzey kısmına sürülerek ölüm kalım savaşı vermişlerdir. Bu döneme tanıklık edenlerin hafızalarında derin izler bırakmışlardır. Yazar bunun en çarpıcı örneği olmuştur. Kitabın dikkat çekici bir diğer noktası ise, yazarın bu döneme Kıbrıs Türkü olarak tanık etmesinin yanı sıra, eşinin siyasetçi olarak olayların içinde yer alması ve yaşanan gelişmelerin siyasi açıdan da tanıklık etmesidir. Yazarın aktardığı anılarda hem Rum hem Türk siyasetçilerle ilgili anıları da oldukça önemlidir.

Oldukça sade bir dille yazılmış olan bu kitap, yazarın tanıklık ettiği yıllardan yola çıkarak, Kıbrıs Türk toplumu tarafından çok ağır bedeller ödenerek elde edilen bağımsızlığın ibret dolu sahnelerini gözler önüne sermesi açısından önemlidir. Yakın tarihimize ışık tutan bu eser Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin nasıl kurulduğunu, Kıbrıs Türk halkının yaşadıklarını bir nebze anlamak adına önemli bir başvuru kaynağıdır.

